M·C·P NEWS

VĚSTNÍK

Praha 27. července 2011 Ročník IV., Číslo 7

VÝROČÍ

Byl to ten slavný den, kdy k nám byl zaveden elektrický proud... snad všem dobře známý text Elektrického valčíku Uhlíře a Svěráka je pro nás již dnes něčím klasickým, úsměvným a vlastně přirozeným. Jenže v době před více než sto lety tomu tak nebylo. Pokrok je nezadržitelný v tomto lidském oboru.

Před 120 roky, přesně 18. července 1891 byl zahájen provoz Křižíkovy elektrické tramvaje, první toho druhu u nás. Z módní záležitosti se stala běžná součást našeho života, stejně jako elektrická energie, kterou používáme neustále.

Rovněž letos připadá výročí 135 let od okamžiku kdy firma Ringhoffer vyrobila v roce 1876 první vozy pro Pražskou tramvaj, tehdy ještě koňskou.

Rozvoj elektrické energie u nás začíná stavbou městské elektrárny v Písku v roce 1887, o celý rok dříve než vznikla Vídeňská elektrárenská společnost. Rozvoj začal počátkem 20. století, kdy začala vznikat družstva s krásným označením „Hospodářská strojní družstva pro rozvod a upotřebení elektrické síly v hospodářství a živnostech“, měnící se po roce 1949 spíše násilně na JZD. Hlavní rozvoj přišel u nás po roce 1918, kdy se i do nejodlehlejších míst začala dostávat potřeba energie. Všechny tyto regionální rozvodny a elektrárničky byly začleněny v roce 1945 do národního podniku České energetické závody (ČEZ) a družstvům zbyla zemědělská výroba.

Můžeme být dnes hrdi na průkopníky jako byl Křižík a jiní, kteří věřili síle elektřiny a nebáli se investovat nemalý peníz do vývoje a předvedení veřejnosti. Pokud mluvíme o energii, nesmíme zapomenout ani na Nikolu Teslu, který by letos oslavil 155. narozeniny.

Na červenec jistě připadá řada dalších neméně zajímavých výročí, ale právě v dnešní době, kdy máme v živé paměti Fukušimu i snahu nesoudných politiků zakázat energii z jádra, bychom si měli připomenout to, že bez jakéhosi módního výstřelku konce 19. století se dnes již vůbec neobejdeme a děsíme se okamžiku, kdyby energetická síť zkolabovala. Je otázka zda síla energie nám v tomto ohledu ještě dnes pomáhá a nebo nám poroučí a nutí všechny dělat šťastná i méně šťastná rozhodnutí.

Praha, 27. 7. 2011

SBÍRKA ČLENSKÝCH KNÍŽEK

Muzeum cenných papírů zpřístupnilo další sbírku, která nebyla doposud otevřená veřejnosti a to sbírku U, která obsahuje členské a podílní knížky družstev z území Československa z let 1873-2010.

Tyto podílové knížky vlastně přímo souvisí se sbírkami akcií A a B a navazují na záznamy jednotlivých katalogů cenných papírů (doposud vydány jen Pivovary a sladovny). Družstevní podíly byly vydávány dvojím způsobem. Jako listy, které jsou právě ve sbírce A a B a také ve formě knížek s podíly pod názvem členské, závodní nebo podílní knížky.

Rozdíl je v tom, že listy byly vydány na konkrétní nominální hodnotu a vytištěny v počtu stovek a tisíců, kdežto členské knížky byly vydány na konkrétní počet členů s tím, že každý obdržel jen jednu a jím dále upisované podíly se dopisovaly. Takže pokud někdo upsal pět podílů a později dalších sto, byly mu dopsány jako vklad na způsob vkladní knížky. Když pak družstvo opustil, zpravidla se taková knížka zničila a jinému členu se vydala nová. Jen v případě dědictví se občas knížka přepsala.

Obvykle se vyskytují dva druhy knížek a to zakázkově vyrobených, pro větší družstva a pak předtištěných tiskopisů, které se liší jen razítkem družstva, barvou desek a povrchem. V průběhu let však družstva podobu knížek měnila a tak není výjimkou, když jedno družstvo má třeba pět druhů knížek.

Podle zákona č.70 říšského zákoníku z roku 1873 o společenstvech pro napomáhání živností a hospodářství bylo stanoveno pět typů podle činností. Šlo o spolky záložní a úvěrní (záložny a kampeličky), spolky pro kupování surovin a sklady (nákupní společenstva), spolky produktivní, spolky potravní (konsumní) a spolky pro zřizování bytů a podobná družstva. Sem patří třeba i divadla, lázně a jiné atypické spolky. Historickému vývoji družstev jako obchodních firem nebo i jednotlivých spolků se v budoucnu jistě budeme ve věstníku více věnovat.

Závěrem několik čísel. Ve sbírce naleznete 480 exponátů z toho 303 ks záložen a kampeliček, zbytek připadá na ostatní družstva. Skenovány jsou obvykle dva obrázky, vždy desky a první stránka. Vyhotoveny jsou skeny všech nebankovních spolků a části záložen. Jistě zde naleznete řadu zajímavostí.

DRUŽSTEVNÍ PRÁCE

Na začátku tohoto čísla byla několikrát zmíněna družstva. Jednak elektrárenská a díky nově otevřené sbírce vlastně všechna společenstva jak bankovní tak výrobní. Neměli bychom na ně zapomínat, neboť neexistují jen akciové společnosti. Družstev stojících za připomenutí je jistě celá řada a mnohá fungují v různé podobě dodnes nebo se stala slavnými jako Artěl a jiná. V některých dalších číslech, tak jak se podaří prostudovat jejich bohatou historii si jistě budeme i zde vyprávět o některých z nich, ale dnes se budeme věnovat práci. Ne nebojte se, zatím nechceme, aby jste nám přišli pomoci brigádně na stavbu muzea, budeme se věnovat ušlechtilé činnosti vydávání knih. Půjde totiž o tzv. Družstevní práci.

Nakladatelství Družstevní práce, tedy přesně firma Vydavatelstvo »Družstevní práce« v Praze, zapsané společenstvo s ručením obmezeným byla založena v roce 1922 jako družstvo čtenářů, spisovatelů a umělců s cílem zajistit svým členům a dalším zájemcům finančně dostupné a literárně i graficky hodnotné knihy. Název Družstevní práce byl zvolen na památku stejnojmenné úspěšné družstevní výstavy, realizované v roce 1921. Hlavním iniciátorem vzniku družstva byl Václav Poláček, osvícený a podnikavý člověk, který měl řadu přátel mezi literáty a výtvarníky. Ustavující valná hromada družstva se konala 24. září 1922 v sále pražské restaurace U zlaté husy. Bylo zvoleno pětičlenné představenstvo, sedmičlenná dozorčí rada a zpracovány stanovy družstva.

Členové Družstevní práce, kterými byli jednotlivci i spolky a instituce měli možnost upsat závodní členské podíly ve jmenovité hodnotě 40 Kč s povinností zaplatit též zápisné 10 Kč. S upsáním nejméně jednoho podílu se také museli zavázat k pravidelnému odebírání nejméně čtyř knih nebo obrazů ročně. Z mnoha stesků v nakladatelském časopise i v propagačních letáčcích však vyplývá, že členové toto ustanovení často nedodržovali uvedená ustanovení, platili pozdě nebo spláceli své dluhy po částech. Družstvo mělo z počátku občas finanční potíže, které muselo řešit úvěry. Pomoc mu byla několikrát poskytnuta od „Grafie“, Dělnické knihtiskárny a nakladatelství v Praze, kde Družstevní práce tiskla řadu titulů.

Nejvyšším orgánem družstva byla valná hromada, ta měla kromě obvyklého práva členů volit představenstvo a dozorčí radu též právo hlasování o knihách vydávaných v hlavni edici Živé knihy. S nárůstem členské základny se ale toto hlasování postupně stalo formálním a hlasovací lístky sloužily pouze ke stanovení nákladu. Knihy byly členům zasílány poštou, pražští členové si je odebírali osobně, nebo je dostávali prostřednictvím poslíčků. Pro lepší organizaci byl vytvořen systém místních důvěrníků, kteří měli spojení s pražským ústředím a jednou ročně se účastnili valné hromady.

Jelikož prosperita podniku i ceny knih závisely na počtu členů, byla prováděna systematicky rozsáhlá propagace, pořádány besedy, výstavy doma i v zahraničí, koncerty, byl dokonce natočen i dokumentární film „Jak vzniká kniha“.

Každý člen Družstevní práce dostával zdarma měsíčník Panorama, který vycházel od roku 1923. Název měsíčníku se často měnil. Původně to byl Zpravodaj DP později Kulturní zpravodaj a nakonec Panorama. Podobně se měnil i jeho obsah a forma podle toho, jak se střídali redaktoři, mezi nimiž byli mnohé osobnosti soudobého literárního světa např. Václav Kaplický, Petr Křička, Karel Nový, Jaroslav Seifert, Karel Konrád, Mirko Pašek a jiní. Jedno ale zůstávalo společné a to byla

PODÍLNÍ LIST
Vydavatelstva
»DRUŽSTEVNÍ PRÁCE« V PRAZE,
zapsaného společenstva s ručením obmezeným

Bohuš Závada, poštovní kom.
Praha IV
přijat byl představenstvem společenstva ve schůzi konané dne 10. července 1923 za člena družstva s číslem matričním 899; částka Kč 40 — t. j. slovy čtyřicet korun čs. za jeden podíl a zápisné Kč 10 — splaceny byly 19. září 1923

V Praze v lednu 1924
Za
Vydavatelstvo Družstevní práce v Praze zapsané společenstvo s ručením obmezeným
předseda pokladník jednatel

A0757 – Jedno z prvních vydání, tisk 1923, vydán v lednu 1924

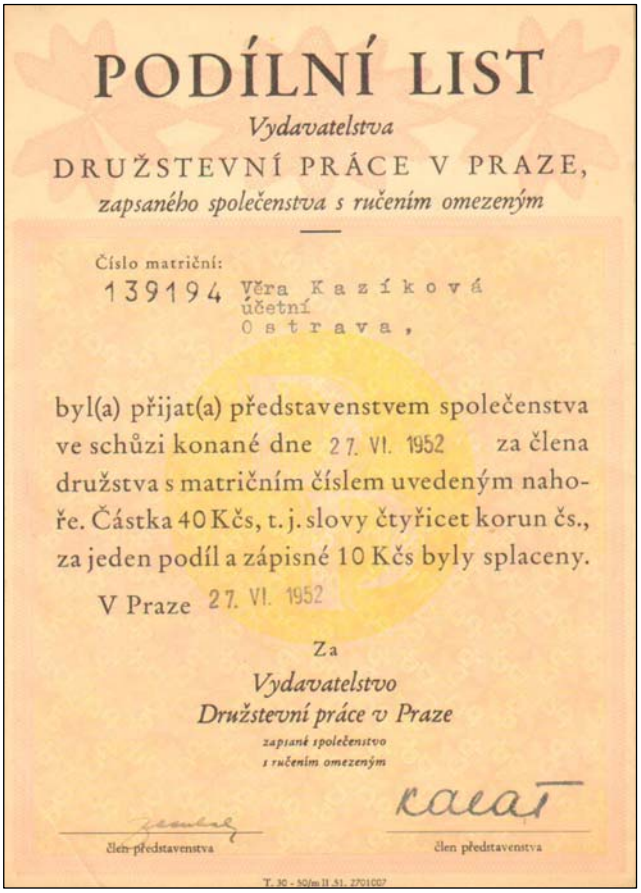

PODÍLNÍ LIST
Vydavatelstva
DRUŽSTEVNÍ PRÁCE V PRAZE,
zapsaného společenstva s ručením omezeným

Číslo matriční:
139194 Věra Kazíková
účetní
Ostrava,

byl(a) přijat(a) představenstvem společenstva ve schůzi konané dne 27. VI. 1952 za člena družstva s matričním číslem uvedeným nahoře. Částka 40 Kčs, t. j. slovy čtyřicet korun čs., za jeden podíl a zápisné 10 Kčs byly splaceny.

V Praze 27. VI. 1952

Za
Vydavatelstvo
Družstevní práce v Praze
zapsané společenstvo
s ručením omezeným

člen představenstva člen představenstva

T. 30 - 50/m II 51. 2701007

A2027 – Zřejmě poslední tisk z února 1951, vydán 27. 6. 1952

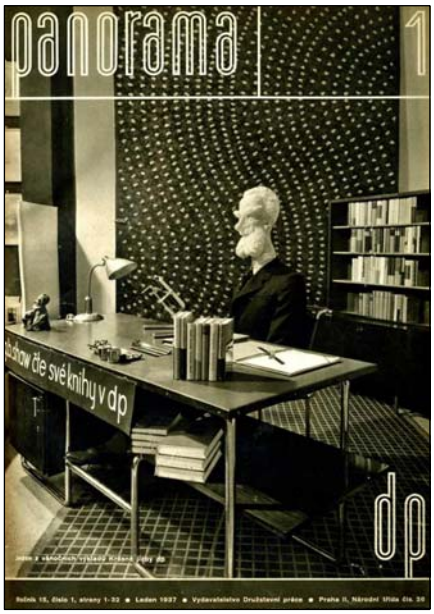

snaha přinášet co nejvíce informací o literárních dílech vycházejících v Družstevní práci a o jejich autorech, dále o dění v družstvu, o kulturním životě v Československu, o životním prostředí apod. Časopis byl doplněn bohatým obrázkovým a fotografickým materiálem.

Konkurenční nakladatelské prostředí nepřivítalo vznik nové instituce příznivě. Nakladatelskou a knihkupeckou koncesi získala Družstevní práce až po několikaletém vyjednávání v roce 1929, když se spojila s firmou B. M. Klika.

Družstevní práce začala v roce 1922 úřadovat v soukromém bytě, několikrát změnila svoje sídlo a stěhovala se po Praze, z Holešovic do Dejvic, na Vinohrady a v roce 1933 do Melantrichovy ulice. Až v září roku 1936 se přestěhovala do nového paláce Svazu československého díla na Národní třídě 36, kde zůstala až do ukončení své činnosti. Sem přemístila také svoje knihkupectví, které do té doby bylo v ulici U Prašné brány společně s prodejnou Krásné jizby.

Pokud se týká produkce Družstevní práce, základní ediční řadou nakladatelství byly Živé knihy, ve které vycházela převážně díla současných autorů domácích i cizích. Byly také vydávány sebrané spisy mnoha českých i světových autorů například Jiřího Mahena, Emila Vachka, Vladislava Vančury, Josefa Holečka, J. V. Jensena, G. B. Shawa, Uptona Sinclaira a dalších. V Družstevní práci vyšly i známé Vančurovy Obrazy z dějin národa českého. Jako jedno z mála soudobých nakladatelství zařazovala Družstevní práce pravidelně do edičního programu také básně, jejichž vydáváním přispěla k uvedení mnoha začínajících básnických osobností. Výbory z děl starších i současných autorů našich i zahraničních byly doplněny o životopisy básníků i bibliografii jejich děl. Vyšly zde například svazky básní Jiřího Mahena, St. K. Neumanna, Jaroslava Seiferta, Jindřicha Hořejšího, Viktora Dyka, Arthura Rimbauda, Sergeje Jelenina. V řadě Orbis pictus zavedené v roce 1925, vycházely knihy bohatě vybavené ilustracemi, fotografiemi a mapami jako například Dějiny filmu od Karla Smrže a cestopisy Ludvíka Kuby z Jugoslávie. Další naučné knihy tvořily od roku 1924 náplň edice Svět, kde vyšly například Wellsovy Stručné dějiny světa. Důležitou součást produkce Družstevní práce tvořila literatura pro děti a mládež, byly vydávány pohádky, dobrodružné knihy a dívčí četba. K aktuálním problémům vydávala Družstevní práce v letech 1933-1937 drobné brožované knížky v řadě Obzory. Na spolupráci s výtvarnými umělci a teoretiky byly zaměřeny dvě ediční řady. V první z nich nazývající se „Česká galerie“ vycházely od roku 1924 pohlednice a kalendáře s reprodukcemi uměleckých děl, byly sem zařazeny i výtvarné publikace, alba reprodukcí uměleckých děl a fotografií, bibliofilské tisky aj. Ve druhé, nazvané „Živé umění“ vyšlo například Dílo Jana Zrzavého a Dílo Václava Rabase. V Hudební edici bylo vydáno v letech 1935-1937 sedmnáct partitur českých mistrů jako Jaroslava Ježka, Jiřího Vaňhala, Otakara Jeremiáše a dalších. K nejkrásnějším dílům, které Družstevní práce vyprodukovala patří bezesporu vydání Českého roku v letech 1944 -1950.

V období let 1937-1938 byl krátce vydáván sborník „Dějiny a přítomnost“ autorské skupiny Václav Čejchan, Václav Husa, Jaroslav Charvát a Jan Pachta, jehož hlavním cílem bylo všestranné studium novodobých společenských dějin, ale byly zde probírány i metodické otázky a problémy organizace vědecké práce. Ačkoliv tento sborník nebyl pro Družstevní práci finančně výhodný, vycházela čtyři čísla ročně.

Vedení Družstevní práce vždy striktně dbalo o jazykovou preciznost vydávaných knih. Už do každé autorské smlouvy byl zahrnut odstavec týkající se jazykové správnosti. Text byl vždy kontrolován filologem. Také grafická úprava vydávaných knih dosahovala vysoké úrovně. Publikace měly většinou přebal a vstupní kresbu, jejímiž autory byli význační soudobí umělci jako František Bidlo, Cyril Bouda, Josef Čapek, Emanuel Frinta, Adolf Hoffmeister, Josef Lada, Václav Rabas, Vlastimil Rada, Karel Svolinský, Toyen, Jiří Trnka a četní další.

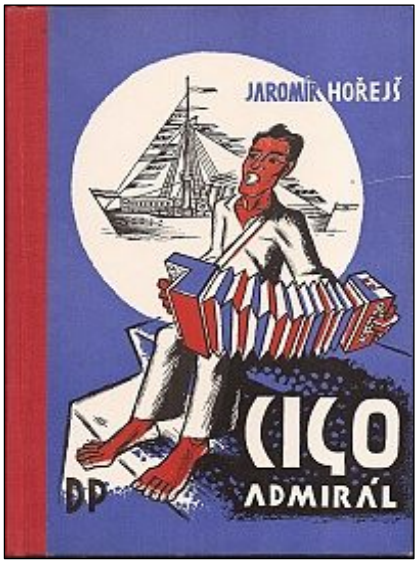

Vazbami knih, prováděnými od roku 1924 ve vlastní knihařské dílně, slavila Družstevní práce velké úspěchy i v zahraničí. Není bez zajímavosti, že každý člen si mohl vybrat, zda chce knihu brožovanou, nebo ve vazbě plátěné, poloplátěné, kožené, nebo polokožené. Vysoké nároky byly kladeny i na výběr a kvalitu práce tiskáren. Nejvíce zakázek bylo zadáváno do pražské Grafie, ke které měla Družstevní práce stále blízko.

Důraz na kvalitu a výtvarnou úroveň vydávaných knih přivedl vedení Družstevní práce i k zájmu o výrobu a prodej uměleckých děl a různých bytových doplňků. Za tím účelem byla v roce 1927 otevřena v Myslíkově ulici v Praze prodejna tzv. Krásná jizba. Prvním vedoucím Krásné jizby byl malíř Emanuel Frinta. Kromě prodeje bylo spektrum aktivit mnohem širší. Zahrnovalo nejrůznější formy prezentace současného designu a umění, od osvěty v podobě bytové poradny architekta Jana Emila Kouly, přes Grafický kabinet, umožňující nákup grafických listů a později i děl malířských a sochařských, tedy souhrnně aktivity kultivující vkus širokého publika. Zásadní význam však měla výstavní činnost Krásné jizby. Celkem bylo Krásnou jizbou uspořádáno v letech 1928-1938 přes šedesát výstav, včetně první samostatné výstavy fotografií Josefa Sudka v roce 1932 a první výstavy užité grafiky Ladislava Sutnara v roce 1934.

Patrně nejznámějším zbožím Krásné jizby se staly porcelánové soubory. Autorem návrhů byl Ladislav Sutnar, který se navrhování keramiky věnoval už od

Ladislav Sutnar a jeho sada porcelánu s výrobní značkou Družstevní práce, 1936.

roku 1927. Sutnarův porcelán je zcela bez plastických a jiných ozdob, jediným zpestřením je u některých typů proužek při okraji nebo barevnost porcelánové hmoty. Ladislav Sutnar patřil k zakladatelským osobnostem českého moderního designu, zejména v oblasti užitkových předmětů výstavnictví a typografie. V roce 1929 se stal ředitelem Krásné jizby, ale dlouho předtím pracoval v Družstevní práci na přípravě a vydání knih.

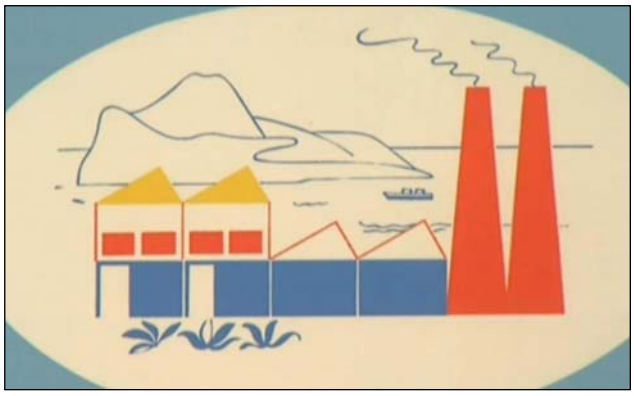

S Krásnou jizbou opět spolupracovala řada soudobých výtvarníků a umělců. V Krásné jizbě se rovněž pravidelně pořádaly výstavy obrazů a kreseb. V roce 1929 byla prodejna přestěhována do ulice U Prašné brány, kde působila společně s knihkupectvím a v roce 1936 se přestěhovala, jak již bylo výše uvedeno na Národní třídu. Další prodejny byly postupně otevřeny v Brně, Hradci Králové, Plzni, Českých Budějovicích, Olomouci a v Bratislavě.

Meziválečná doba patřila v Československu k umělecky nejsilnějším obdobím. S požadavkem uplatnit umění v každodenním životě stoupal význam masové kultury, která měla spojovat estetické a etické kritérium a působit na co nejširší vrstvy. Družstevní práce byla nejúspěšnějším zastáncem těchto snah a nejvýznamnější kulturní institucí první republiky. Činnost Družstevní práce s činností Krásné jizby spojilo produkci publikací a tiskovin s výrobou bytových doplňků a předmětů každodenní potřeby ze skla, porcelánu, kovu a textilu a usilovalo o masové šíření nového životního stylu.

Postupem doby se z Družstevní práce stalo nakladatelství, jehož jméno bylo značkou kvality. Hrozba blížící se války a ohrožení národní samostatnosti vyvolaly na konci třicátých let zesílení národních aspektů, což se projevilo i v produkci Krásné jizby. Začaly se objevovat modrotisky, lidové tkaniny a výšivky, dřevěné nádoby a další výrobky tradiční české a moravské řemeslné výroby, aby tak byla dále v průběhu nacistické okupace dokumentována svébytná kultura národa.

Prostřednictvím rostoucího zájmu nejen o výrobky, ale i o členství narůstal nejen počet členů, ale i kapitál družstva umožňující výrobu i složitějších zakázkových kusů. Ke konci roku 1922 měla Družstevní práce asi 500 členů, v roce 1933 již 15.000 tisíc, počátkem roku 1939 to bylo 25.000 a v červnu 1945 již 52.000 členů. Při svém zániku v roce 1952 to bylo přes 140.000 vydaných členských podílů. Členská základna znamenala jistotu a zázemí, což se plně prokázalo v období hospodářská krize i okupace Československa. Doba okupace samozřejmě znamenala ztížené podmínky. Cenzurování vydávaných publikací, zastavení měsíčníku Panorama (od roku 1942 vycházela jen tzv. Interní korespondence), nedostatek papíru a omezení prodeje zboží v Krásné jizbě. Za spolupráci a podíl na ilegální činnosti byli zatčeni a uvězněni mnozí představitelé a členové Družstevní práce. Někteří z nich byli popraveni. Za všechny připomeňme Vladislava Vančuru, Josefa Rozuma, J. M. Smazala, Emila Sobotu a Jaroslava Šejda. Krásná jizba i Družstevní práce válku přežila.

Po osvobození republiky pokračovala Družstevní práce úspěšně ve své činnosti, hlásili se další členové, byly vydávány nové knižní tituly. Svými výrobky prodávanými v Krásné jizbě družstvo učilo uměleckému vkusu. Dekretem prezidenta republiky č.110 z roku 1945 bylo založeno Ústředí lidové a umělecké tvorby, kam Krásná jizba připadla po roce 1949 kdy Družstevní práce byla rozdělena a postupně začala zanikat.

V roce 1947 oslavilo vydavatelství 25. výročí trvání a při té příležitosti vzniklo malé ohlédnutí, ze kterého citujme podstatné: Za celou dobu bylo vydáno 815 titulů z toho 130 jich vyšlo v nových vydáních. Na titulech se podílelo 154 spisovatelů, 23 výtvarníků, 16 hudebních skladatelů domácích a 153 spisovatelů zahraničních. Překladová literatura byla zastoupena 24 spisovateli slovanskými, 22 francouzskými, 41 anglo-americkými, 33 německými, 7 italskými, 16 severskými, 2 maďarskými a po jednom španělském, rumunském, tureckém a dokonce perském spisovateli.

Přestože se jednalo o družstvo a družstevní způsob podnikání byl blízký nově nastupovanému socialistickému kurzu, nepřála politická situace po únoru 1948 podnikání v oblasti kultury a publikování knih a myšlenek. Strana a stát potřeboval takové činnosti mít pod kontrolou a tak se schylovalo k pomalému konci činnosti družstva. V roce 1949 byla Družstevní práce sloučena s nakladatelstvím Svazu bojovníků za svobodu Mír a k datu 31. prosince 1952 ztratila společnost definitivně nakladatelské oprávnění, protože jak bylo zdůvodněno v „novém řešení nakladatelské sféry“ měla vznikat především státní nakladatelství. Na činnost a tradici Družstevní práce v mnohém navázalo Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, národní podnik, zřízené listinou ministra informací a osvěty ze dne 30. prosince 1952, sídlící na stejné adrese a od roku 1961 přejmenované na Odeon.

Mgr. Marie Vávrová
a Rudolf Píša

Obrazový materiál: Veškeré exponáty pocházejí ze sbírek Muzea cenných papírů.
Fotografie Jaroslava Sutnara a jeho tvorby z internetových zdrojů: encyklopedie Wikipedia a knihovny MCP z produkce Družstevní práce
Knihovna MCP a soukromý archiv autorů

NOVINKY

Kniha k výročí českého bankovnictví

Ačkoliv máme ve zvyku kritizovat ceny a někdy i kvalitu služeb českých bank, které jsou až na malé výjimky v majetku zahraničních investorů, můžeme být hrdi na jeho poměrně dlouhou historii. Nesahá sice tak daleko jako počátky banky de Medici ve Florencii (15. století) nebo Amsterdamsche Wisselsbank (1606–1819), ale i tak bankovnictví na území České republiky letos oslavilo 260. výročí.

V lednu 1751 založila královna česká a uherská Marie Terezie první banku na našem území – Moravskou královskou privilegovanou úvěrní banku, která je u nás poměrně málo známá. Sídlila v Brně a byla jednou z prvních bank vzniklých na území habsburské monarchie. Její licence skončila v roce 1776 a nahradila ji Mährischen Lehensbank Interessenten, která byla později změněna na zastavárnu, která ukončila činnost v roce 1809.

Výročí této banky a dlouhou historii našeho bankovnictví jsem se snažil připomenout v knize „Historie bank a spořitelen v Čechách a na Moravě“, která vyšla v červnu letošního roku v nakladatelství Libri. Na téměř 200 stranách formátu A4 a prostřednictvím 397 barevných fotografií je dokumentována historie nejen bank a spořitelen na území Čech, Moravy a Slezska, ale také v Rakousku. V úvodu knihy je čtenář stručně seznámen s historií peněz a starověkého a středověkého bankovnictví.

Kdo by dnes řekl, že jednou z prvních bankovních institucí byly zastavárny, které v 15. – 17. století poskytovaly bezúročné nebo nízko úročené úvěry a pomáhaly tak bojovat s lichvou. První zastavárna na našem území byla založena v Praze v roce 1747. Mezi průkopníky moderního bankovnictví nalezneme mnoho aristokratů, které jeho prostřednictvím chtěli zlepšit hospodářství v monarchii. Mezi nejznámější takové projekty patří tzv. Schwarzenberg Bank (1786 – 1811), Creditanstalt (1855) nebo založení Hypoteční banky markrabství moravského (1862) a Hypoteční banky Království českého (1865).

Kniha přináší nejen řadu známých i neznámých informací o historii bankovnictví, ale také seznamuje s historií hlavních bankovních produktů a technologií (např. šeky, hypotéky, trezory, počítačky mincí a bankovek). Je také průvodcem po bankovní architektuře v českých zemích a ve Vídni, který čtenáře zavede do bankovních hal věhlasných peněžních ústavů v Praze a Vídni (vybudovanými architekty a umělci zvučných jmen) nebo dokonce i do podzemních komorových trezorů. Nechybí tabulky se základními informacemi o bankách v minulosti a v současnosti (do roku 2010).

Přestože se i banky v 19. a 20. století potýkaly s mnoha problémy a mnoho z nich zbankrotovalo (s výjimkou spořitelen), zasloužily se o hospodářský a kulturní rozvoj, i o českou národní emancipaci. Zejména spořitelny pak na svůj náklad budovaly veřejně prospěšné budovy, které dodnes patří mezi klenoty naší architektury např. Rudolfinum v Praze nebo je významně podpořily třeba jako Národní divadlo.

Je velká škoda, že současní bankéři se o svou vlastní historii nezajímají. Reprezentativní publikace tak vyšla jen díky velkorysé podpoře České spořitelny, která se ke své téměř 200leté historii hrdě hlásí, Jihomoravského kraje a společností Global Payments Europe, NCR Česká republika a SoNet.

Ing. Pavel Juřík

Závěrem si dovolíme všem zájemcům tuto knihu, která vyšla v nákladu 800 ks doporučit a to nejen těm co se zajímají o historii a současnost peněžních ústavů a historii obecně, ale i těm co mají rádi architekturu. Kniha je bohatě doplněna obrazovým materiálem, z části poskytnutým i ze sbírek Muzea cenných papírů z nichž některé z nich jsou publikovány vůbec poprvé. Autor knihy je odborník věnující se nejen historii bankovnictví, ale i praktickému provozu. Pavel Juřík se narodil v roce 1965 v Praze. Po studiu na Vysoké škole ekonomické v Praze měl příležitost podílet se v letech 1990-1998 na zavádění prvních mezinárodních platebních karet a bankomatů zapojených do systému MasterCard a později i Visa a American Express a v oblasti platebních karet je naším vrcholným odborníkem. V letech 1990-2001 byl předsedou nebo místopředsedou Sdružení pro bankovní karty a v bankovnictví pracuje dodnes. Kromě řady publikací v této oblasti vydal i několik knih z historie předních šlechtických rodů u nás a jejich dominií.

VELKÁ LETNÍ SOUTĚŽ

Právě vyhlašujeme velkou letní soutěž Muzea cenných papírů. Jelikož se blíží jedna z nejvýznamnější událostí sběratelského roku, veletrh Sběratel 2011, rozhodli jsme se v letních měsících vyhlásit soutěž na podporu sběratelství a podpořit tak sběratele i zájemce o náš věstník, muzeum i veletrh. V červencovém a srpnovém čísle se na těchto stránkách setkáte vždy se třemi našimi exponáty, které budou nějakým způsobem upraveny. Tedy nějaký dílek obrázku bude chybět nebo se bude naopak jednat o výrazný detail z grafiky, který bude částečně retušován. Vaším úkolem bude i za pomoci naší nápovědy, poznat o jaký objekt nebo subjekt se jedná a správně odpovědět na položenou otázku. Půjde jak o znalosti jednotlivých oborů, tak místopisu. Aby nebyl úkol tak složitý, tak ke každému obrázku bude sloužit nápověda, která by Vás měla na správnou stopu přivést.

Vaše odpovědi se budou přijímat mailem na adrese muzeum@das-mcp.cz a to tak, že otázky z červencového čísla je možné zaslat nejpozději do středy 24. srpna 2011 a otázky ze srpnového čísla nejpozději do pátku 2. září 2011. Takže nečekejte na poslední chvíli. Odpověď musí být doručena vždy do půlnoci. Ze správných odpovědí budou vylosováni každý měsíc tři výherci, kterým zašleme na jeho adresu dekorativní americkou akcii. Proto nezapomeňte uvést kromě odpovědi i své celé jméno a poštovní adresu včetně PSČ.

Díky spolupráci s veletržní správou www.sberatel.info získají navíc první tři soutěžící, kteří správně odpoví zvláštní V.I.P. vstupenku na veletrh Sběratel 2011, která opravňuje ke vstupu zdarma. Srpnové kolo je přirozeně kratší, abychom mohli vyhodnotit včas všechny došlé odpovědi a bylo ještě možné zaslat poštou vstupenku na adresu soutěžícího.

To stále není všechno. Pokud se dostane tentýž výherce v daném měsíci i mezi ty, kteří získají vstupenku, obdrží navíc jako speciální prémii jubilejní bankovku DAS.

Podmínkou výhry je odpovědět správně vždy na všechny tři otázky. Případné dotazy k soutěži, můžete zasílat na stejný mail. Takže neváhejte, začínáme !

První soutěžní otázky jsou zde:

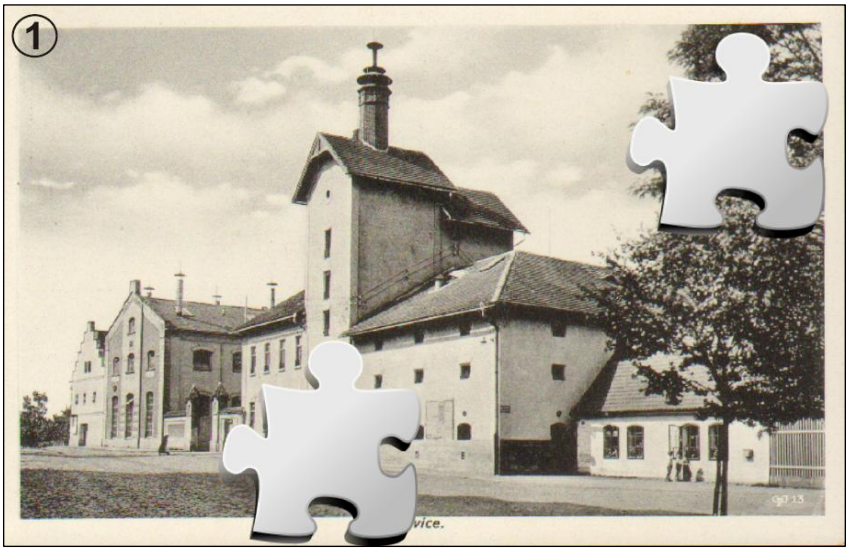

1. Místo na obrázku leží ve Středočeském kraji a má 3.144 obyvatel. Obec byla povýšena na město v roce 1558 zásluhou jejího majitele Jindřicha z Valdštejna.

Počátkem 17. století zde byl dostavěn zámek, který však od roku 1831 sloužil k jiným účelům díky podnikavosti majitele Anselma Thurn-Taxise. Zámek bych využit pro výrobu jedné výnosné suroviny a rozšiřování výroby znamenalo i významnou změnu pohledu na město. Nejvýraznější je vysoký komín s vodojemem, díky kterému má město neopakovatelnou podobu.

Objekt, který je na pohlednici však není onou továrnou, ale má s ní mnoho společného. Je přímo naproti ní a z počátku patřil knížecí rodině Thurn-Taxisů. Postavit jí dal Rudolf kníže Thurn-Taxis v roce 1866. Od roku 1913 byl tento objekt převeden pod rodinnou společnost, která zanikla v roce 1924 fúzí s akciovou společností. Charakteristická střecha i tvar by Vám měla napovědět co se v ní vyrábělo.

Otázka: Jak se jmenuje obec, kde leží tento objekt? Mimo soutěž uvítáme, pokud nám pošlete i číslo našeho exponátu.

2. Ve druhé soutěžní otázce se přesuneme do Libereckého kraje. Na obrázku, který je upraven z akcie je dům, který byl původně také zámeckým sídlem, ale byl přestavěn na průmyslový objekt.

Město, kde tento objekt bylo založeno ve 14. století a dnes má 2.854 obyvatel, bylo pod vlivem Vartenberků, později Berků z Dubé a nakonec císařské rodiny Habsburků a to od roku 1805, kdy panství převzal arcivévoda Ferdinand.

Abychom byli přesní, objekt neleží přímo ve městě, ale v jeho okrajové části. V roce 1788 jen kupuje Josef Leitenberger a přestavuje zámeček na textilní manufakturu. Ve vrcholné době zde pracovalo až 650 dělníků, ale textilka zanikla a na jejím místě byl zřízen podnik, který je předmětem naší otázky. Firma vznikla v roce 1871 s kapitálem 250.000 zl. a fungovala do roku 1889, kdy zanikla. V roce 1903 císařský rodinný fond objekt rekonstruoval a pronajal ho Vyšší státní lesnické škole, která zde fungovala až do roku 1945. Poslední nápovědou je, že ve městě leží ještě jeden zámek, kde se v roce 1876 setkal rakouský císař a ruský car. V roce 1900 se ve zdejší kapli konala svatba následníka trůnu Františka Ferdinande d'Este s Žofií Chotkovou.

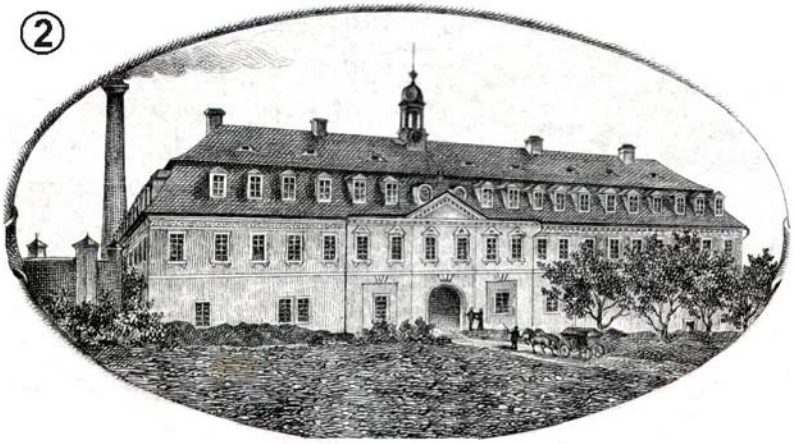

Otázka: Jak se jmenuje obec, kde leží tento objekt a co se zde vyrábělo od roku 1871? Mimo soutěž uvítáme, pokud nám pošlete jak číslo exponátu tak jeho název.

3. Dnes poslední soutěžní otázkou je opět exponát z říše akcií. Jak sami vidíte, firma sídlila v Praze. Pokud budete hledat tento exponát, pak Vám pomůže i to, že jmenovitá hodnota akcie byla 200 K, až v roce 1927 byla tato hodnota zvýšena. Ostatní texty jsme však odstranili, aby bylo o čem soutěžit.

Jako nápověda by Vám mělo posloužit, že původní název firmy byl jiný, než ten, který byl zaveden v pozdější době. Firma byla založena v roce 1899 za účasti České průmyslové banky v Praze a od roku 1900 byly akcie této firmy znamenány na burzách v Praze, Vídni i Terstu. V roce 1912 si začala firma stavět svoje sídlo. Šlo o mohutný palác v centru Prahy stojící v místě, kde se říká na „zlatém kříži". Tento palác byl postaven na místě tří původních domů, z nichž nejcennější byl nárožní dům, zvaný U Špinků, kde byla oblíbená Vídeňská kavárna, kterou navštěvoval již František Palacký nebo František Ladislav Rieger. Jelikož se nepodařilo vykoupit všechny parcely má budova celkem netradiční tvar a obepíná právě nevykoupenou parcelu. Vítězný návrh předložil Antonín Pfeiffer. Sochařskou výzdobu provedl Vojtěch Sucharda. V roce 1931 prošla část prostor úpravou podle návrhu arch. Ladislava Machoně. Budova nese dodnes své původní jméno, ale známější než firmou, která ji dala postavit byla jedním svým nájemcem, který dlouhá léta „obýval" celé přízemí. Poslední nápovědou Vám může být nápis, který je umístěn na fasádě domu a jenž zní: „Důkazem lásky k rodině, zárukou zmožení jmění, oporou stáří jedině, životní pojištění."

Otázka: Jak se jmenuje firma, po které byl pojmenován i její palác a kde se nachází tento objekt? Opět mimo soutěž uvítáme, pokud nám pošlete číslo exponátu tak jeho název.

Své odpovědi z tohoto čísla můžete zasílat na náš mail muzeum@das-mcp.cz do 24. srpna 2011, tedy než vyjde srpnové číslo s dalšími otázkami. Věříme, že se Vám soutěž bude líbit a přejeme všem soutěžícím hodně štěstí.

Letošní 14. ročník veletrhu Sběratel 2011, který se koná 8.-10. září 2011 na výstavišti v Praze-Letňanech, bude doprovázen novým veletrhem INVESTOR.

Organizátoři veletrhu si dobře uvědomují, že ne všichni návštěvníci přicházejí na veletrh doplňovat své sbírky. Řada z nich chce především bezpečně investovat a právě těm má název Investor signalizovat, že svět známek, mincí a minerálů je nejen o sběratelské vášni, ale také o stabilní investici. Oba veletrhy proběhnou ve stejném termínu, ve stejné výstavní hale a za jednotné vstupné.

Návštěvníci veletrhu si mohou u poradenských partnerů zdarma ocenit své mince, známky, drahé kameny a jiné předměty. Nově zde jako odborný garant bude Puncovní úřad ČR a také Muzeum cenných papírů pro ocenění z oboru skripofilie.

Oficiální záštitu nad veletrhem převzalo Ministerstvo školství a tělovýchovy ČR a primátor hlavního města Prahy. Pro bližší informace o obou akcích navštivte stránky www.sberatel.info a www.investor-fair.com

INVESTOR
VELETRH INVESTIČNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ DO ZLATA, MINCÍ, FILATELIE A DRAHÝCH KAMENŮ
WWW.INVESTOR-FAIR.COM

Dokumentační akciová společnost, vznikla 7. 10. 1998 především pro podporu a rozšiřování ceninové tvorby, tisku cenin a jejich dokumentaci. Hlavní činností je tisk akcií, dluhopisů, losů, poukázek a jiných cenin včetně přípravy grafických návrhů, tvorby nových designů a nových ochranných prvků. Součástí práce na ceninách všech druhů je jejich archivace a výzkum pro další vývoj ochrany. Proto je společnost rozdělena na tři divize, z nichž prvou jsme již představili, zabývá se hlavní činností.

Na výrobní divizi navazuje divize VÚROC - Výzkumný ústav rozvoje ochrany cenin vznikla z rozhodnutí valné hromady dnem 1. ledna 2003 a zabývá se tvorbou nových ochranných prvků použitelných na ceninách. Provádí výzkum použitelnosti stávajících ochranných prvků a jejich expertizu, pomůže při odhalování padělků a dalším zdokonalování ochrany. Zajišťuje odborná školení pracovníků přicházejících do styku s ceninami.

S oblastí tvorby a tisku cenin souvisí příprava změn u akciových společností, které souvisejí s přeměnou podoby akcií ze zaknihované na listinnou včetně veškerých potřebných dokumentů. Proto byla vedle společnosti Dokumentační a. s. založena v roce 2001 DAS CONSULTING s. r. o., která se na tyto akce specializuje a navazuje na přeměny podob, kterou majoritní společník firmy provádí již od roku 1996, kdy došlo k první přeměně akcií ze zaknihované na listinnou v ČR za jeho účasti.

Třetí divizí je Muzeum cenných papírů. Tato část vznikla 1. července 2000 po dlouhých přípravách. Jejím úkolem je založit samostatnou expozici výroby a vývoje cenin u nás i v zahraničí prostřednictvím stálé výstavy. Společnost dále propaguje tisk cenin a historii podnikání, připravuje sborníky i odborné publikace. Všeobecné povědomí o této divizi doprovází příležitostné výstavy nebo zapůjčování vzorků k jejich další reprodukci. V roce 2006 bylo rozhodnuto o výstavbě vlastní muzejní budovy Muzea cenných papírů v Praze. Za tímto účelem byl 25. června 2008 založen samostatný nadační fond, který postupně převezme aktivity této divize.

Dokumentační akciová společnost byla založena v roce 1998 a letos slaví své 10. výročí na trhu. Za tu dobu vyrobila pro stovky klientů víc než 3.660.000 kusů cenných papírů ve jmenovité hodnotě víc než 80 miliard Kč a to nejen pro české firmy, ale např. pro Slovensko, Švýcarsko a další státy v Evropě a střední Americe.

DOKUMENTAČNÍ a. s.
Pod vilami 13, 140 00 Praha 4 - Nusle
Tel: 241 740 079, Fax: 241 744 015
Mobil: 603 545 901
E-mail: das-mcp@volny.cz
www.das-mcp.cz

M·C·P
MUZEUM CENNÝCH PAPÍRŮ
NADAČNÍ FOND

NADAČNÍ KONTO
369 00 00 369 / 0800
Česká spořitelna, a.s.

220 00 74 660 / 2010
Fio banka, a.s.

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a. s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.